

FINANSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 8/2001 rd

Statsrådets redogörelse om en nationell klimatstrategi

Till miljöutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 28 mars 2001 statsrådets redogörelse om en nationell klimatstrategi (SRR 1/2001 rd) till miljöutskottet för beredning och bestämde samtidigt att bland annat finansutskottet skall lämna utlåtande i saken till miljöutskottet.

Beredning i delegation

Ärendet har beretts i finansutskottets skattedelegation, till vilken trafikdelegationen, handels- och industridelegationen samt bostads- och miljödelegationen har lämnat utlåtande.

Sakkunniga

Vid finansutskottets, arbetsmarknads- och jämställdhetsutskottets, jord- och skogsbruksutskottets och framtidsutskottets gemensamma utfrågning av sakkunniga hördes

- överdirektör Taisto Turunen, konsultative tjänstemannen Erkki Eskola, industrirådet Jussi Manninen och överinspektör Pekka Tervo, handels- och industriministeriet
- överdirektör Pekka Jalkanen, konsultative tjänstemannen Jaakko Ojala, miljörådet Matti Vehkalahti, utvecklingsdirektör Risto Mäkinen och överingenjör Leena Silfverberg, miljöministeriet.

Skattedelegationen har hört

- överinspektör Timo Ritonummi och överinspektör Pekka Tervo, handels- och industriministeriet

- finansrådet Leo Parkkonen, finansministeriet
- miljövårdsrådet Matti Vehkalahti och konsultative tjänstemannen Jaakko Ojala, miljöministeriet
- överinspektör Antti Saastamoinen, Tullstyrelsen
- forskningschef Juha Honkatukia, Näringslivets forskningsanstalt ETLA
- forskningskoordinator Ilpo Suoniemi, Löntägarernas forskningsinstitut
- chefsekonomen Adriaan Perrels, Statens ekonomiska forskningscentral
- energiexperten Simo Kyllönen, Finlands Naturskyddsförbund r.f.
- direktör Risto Suominen, Företagarna i Finland r.f.
- avdelningschef Pertti Salminen, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund
- verkställande direktör Jarmo Nupponen, Olje- och Gasbranschens Centralförbund
- professor Lassi Linnanen, Tekniska högskolan.

Trafikdelegationen har hört

- överinspektör Risto Saari, kommunikationsministeriet
- forskningschef Mikko Kara, Statens tekniska forskningscentral.

Handels- och industridelegationen har hört

- industrirådet Arto Lepistö och överinspektör Pekka Tervo, handels- och industriministeriet
- finansrådet Heikki Sourama, finansministeriet

- chefsekonomen Adriaan Perrels, Statens ekonomiska forskningscentral
- forskningsdirektör Mikko Kara, Statens tekniska forskningscentral
- forskningsdirektör Hannu Hernesniemi, Näringslivets forskningsanstalt
- kampanjansvarige Harri Lammi, Greenpeace Norden
- branschdirektör Harry Viheriävaara, Energi-branschens Centralförbund
- sakkunniga Veera Eskelin, Skogsindustrin rf
- utvecklingschef Petri Väisänen, Finlands Biogascentrum rf
- verkställande direktör Heikki Koivisto, Finska Fjärrvärmeföreningen
- ordförande Bengt Tammelin och utvecklingschef Esa Holttinen, Finlands Vindkraftsförening rf
- enhetsdirektör Eero Pere, Finska Elenergiförbundet rf SENER
- avdelningschef Pertti Salminen, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund
- ordförande Folke Malmgren, Vindkraftföreningen r.f.
- ledande experten Pentti Leino, Elektrowatt-Ekono Oy
- direktör Heikki Niininen, Fortum Abp
- marknadschef Aarre Päri, Jyväskylän Energia Oy
- verkställande direktör Markku Autti, Kemijoki Oy
- verkställande direktör Aarne Koutaniemi, Lumituuli Oy
- verkställande direktör Jochim Donner, Motiva Oy
- verkställande direktör Veli-Matti Jääskeläinen och branschdirektör Pekka Ottavainen, PVO-Engineering Oy
- direktör Arto Piela, Pohjolan Voima Oy
- verkställande direktör Kari Partanen, Sermet Oy
- tekniske direktören Ami Rastas och direktör Heikki Kolehmainen, Industrins Kraft Ab.

Bostads- och miljödelegationen har hört

- landsbygdsrådet Eero Uusitalo, jord- och skogsbruksministeriet
- utvecklingsdirektör Risto Mäkinen, konsultative tjänstemannen Jaakko Ojala, miljövrådet Matti Vehkalahti, byggnadsrådet Matti Vatiilo, överingenjör Maarit Haakana och överingenjör Leena Silfverberg, miljöministeriet
- miljöingenjör Riitta Murto-Laitinen, Nylands förbund
- ombudsman, ingenjör Reijo Lehtinen, Byggnadsindustrins Centralförbund
- kommunikationsdirektör Kirsti Kärkkäinen, Motiva Oy.

STATSRÅDETS REDOGÖRELSE

Enligt Kyotoprotokollet skall Europeiska gemenskapen och Europeiska unionens medlemsstater minska sina årliga utsläpp med 8 procent under 2008—2012 jämfört med situationen 1990. Inom gemenskapen har utsläppsmålen fördelats mellan medlemsstaterna så att Finlands årliga utsläpp av växthusgaser under åtagandeperioden 2008—2012 i genomsnitt får vara högst på den nivå som de hade 1990.

Enligt redogörelsen ligger utsläppen av växthusgaser i detta nu i det stora hela på nivå 1994. Utsläppen har varierat i hög grad under 1990-talet beroende på konjunkturläget inte minst i de energiintensiva branscherna, situationen inom vattenkraftsproduktionen, elimporten och till-

gången på andra energikällor som inte ger upphov till koldioxidutsläpp.

Utsläppen av växthusgaser i Finland kommer att öka utöver målnivån om inte målmedvetna och effektiva åtgärder sätts in för att begränsa dem.

Regeringen framhåller att energiskatter, inklusive skatter på trafikbränslen, övriga skatter och avgifter som påverka utsläppen används som styrmedel, men med beaktande av den internationella utvecklingen och industrins konkurrenskraft. Inom EG agerar regeringen för att åstadkomma en gemensam europeisk energi- och miljöbeskattning. Vidare påpekar regeringen att beskattningen vid bilköp utvecklas med större hän-

syn till bränsleförbrukningen och de begränsningar som den insamlade informationen om bränsleförbrukningen i bilar av olika ålder ställer.

Den sittande regeringen har i sitt program förbundit sig att genomföra målen i Kyotoprotokol-

let och för gemenskapens interna fördelning av bördan. Redogörelsen omfattar den nationella klimatstrategin, som skall lämnas till riksdagen, och som i sin tur innehåller de riktlinjer, mål och åtgärder som enligt regeringens åsikt är nödvändiga för att vårt nationella mål skall kunna nås.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Allmän motivering

Beräkningarna om den ekonomiska tillväxten och övriga utgångspunkter har gjorts utifrån de principer och villkor för en klimatstrategi som regeringen gett uttryck för i sitt program. I linje med detta arbetar Finland för att uppnå de mål som överenskommits för landet utan att åtgärderna försvagar tillväxten i ekonomin och sysselsättningen men bidrar till att minska den offentliga skulden. De egentliga stora frågorna i redogörelsen måste avgöras när det bestäms vilka konkreta åtgärder som vidtas med anledning av redogörelsen.

Finansutskottet omfattar den uppfattning som förs fram i redogörelsen att det behövs åtgärder både inom produktionen och förbrukningen av energi, trafiken, byggsektorn och samhällsplaneringen, hanteringen av jord- och skogsbrukets utsläpp samt avfallshanteringen. För att målen skall nås behövs forskning och utveckling, ekonomiska styrmedel, som beskattning och diverse stödordningar, författningar och föreskrifter, frivilliga avtal och egna initiativ från konsumenternas sida.

Utskottet understryker regeringens princip att klimatstrategin på detta stadium skall grunda sig på inhemska åtgärder. Om ett avtal längre fram kan nås på det internationella planet om spelreglerna för utsläppshandeln och övriga Kyotomekanismer, kommer de att vägas in i de inhemska åtgärderna.

Utskottet menar att det är absolut nödvändigt att avvärja klimatförändringen. Enligt en färsk rapport från internationella vetenskapssamfundets klimatpanel fortskrider klimatförändringen i snabbare takt än vad som tidigare har beräknats. Som medlem av det internationella samfundet måste Finland ta sitt ansvar för att reducera

utsläppen av växthusgaser. Men Finland bör inte agera på egen hand för att avvärja klimatförändringen utan aktivt arbeta för att Kyotoprotokollet följs i alla länder.

I redogörelsen om den nationella klimatstrategin beräknas bnp 1998—2020 öka med i genomsnitt 2,5 procent. Av detta följer ett ökat energibehov och, med nu tillgängliga produktionsmetoder, ökar de årliga utsläppen av växthusgaser. Enligt klimatstrategin kan den målsatta reduktionen nås till hälften med hjälp av ett program för att främja förnybara energikällor och ett energisparprogram. Den andra hälften kan genomföras med lämpliga beslut om elproduktionen. Vad gäller dessa beslut har två alternativa vägar föreslagits. Alternativet naturgas betyder att användningen av kol förbjuds och att tilläggskapaciteten tillgodoses med naturgas. Alternativet kärnkraft innebär att tilläggskapaciteten huvudsakligen tillgodoses med kärnkraft och att naturgas ersätter kolkraft i den kombinerade el- och värmeproduktionen.

Utskottet anser att ambitionen i den nationella klimatstrategin bör vara att garantera en adekvat tillgång till förmånlig energi under alla förhållanden. Detta förutsätter att vi måste bibehålla en varierad energistruktur.

Regeringens klimatstrategi går i rätt riktning, menar utskottet. Den bygger i centrala delar på energisparande och ökad användning av förnybara energikällor, vilket är värt att stödjas. Vidare skall stenkolk ersättas med naturgas i den kombinerade el- och värmeproduktionen.

De åtgärder som läggs fram i strategin är dock förknippade med många osäkerhetsfaktorer. Alternativet för elproduktion skiljer sig i hög grad från varandra vad gäller möjligheterna att uppnå utsläppsmålen och kostnaderna.

Detaljmotivering

Energibeskattningen

Enligt finansutskottets mening bör energibeskattningen analyseras som en del av den totala skattebelastningen. Därmed bör också energibeskattningen uppfylla kravet på att beskattningen skall tillgodose vissa nödvändiga finansieringsbehov inom den offentliga ekonomin, inte minst statsekonomin, men samtidigt också medborgarnas och näringslivets skäliga intressen.

I redogörelsen läggs tre alternativ för energiskatt fram. Enligt det första alternativet utnyttjas alla energiskatter i ännu högre grad som styrmedel. Enligt det andra höjs skatterna på trafikbränslen inte från nuvarande nivå och övriga energiskatter höjs i sin tur något mer än enligt det första alternativet. Enligt det tredje alternativet höjs energiskatterna inte reellt från sin nuvarande nivå.

I redogörelsen läggs också olika alternativ för en ombudgetering av skatterna fram. I kalkylerna ombudgeteras de ökade energiskatteintäkterna inom samhällsekonomin enligt följande alternativ:

- sänkt inkomstskatt
- sänkt inkomstskatt och sänkta socialskyddsavgifter för företag i proportion 50/50 procent och
- sänkt momsskatteuttag.

Enligt redogörelsen hade valet av ombudgeteringsalternativ på de analyserade skattenivåerna ingen större betydelse för slutresultatet. En del sakkunniga har i sina utlåtanden till utskottet påpekat att det alternativ som bygger på höjda energiskatter och återbudgetering av de influtna energiskatterna ger upphov till mindre kostnader än det alternativ som bygger enbart på normer och stöd.

För att förebygga konkurrensproblem är det enligt utskottets mening viktigt att EU utarbetar regler för gemensamma miniminivåer för energibeskattningen.

Flera av de sakkunniga som finansutskottet hört i samband med behandlingen av ärendet hänvisar till möjligheten att tillgripa skattestöd

inom energibeskattningen. I Finland har stöd införts inom energibeskattningen bland annat för att främja användningen av förnybara bränslen i elproduktionen och för att minska de olägenheter vår internationellt höga energibeskattnings medför för konkurrensen. Men stöden är inte en alldeles enkel fråga, för erfarenheterna av det nuvarande energiskattestödet har i praktiken lyft fram vissa problem med dem.

Enligt vad utskottet har erfarit betraktas energiskattestöd i gemenslagslagstiftningen som statligt stöd och kräver därmed också kommissionens godkännande. Kommissionens anvisningar säger att stöden är tidsbestämda och minskar successivt. Stödsystemen har i praktiken visat sig vara tungrodda både för myndigheterna och företagen. Stöden komplicerar beskattningen. I praktiken har det också visat sig att variationen i definitionerna inom energibeskattningen gör det svårt att slå fast exakta definitioner. Först måste det utredas om definitionerna svarar mot skattelagarna och om de bör svara mot definitionerna i den övriga nationella lagstiftningen eller gemenslagslagstiftningen. Utskottet har den uppfattningen att definitionerna bör vara klara och enkla och fungera inom beskattningen och tillsynen över den.

Utskottet menar att beskattningen inte nödvändigtvis är den bästa möjliga metoden för riktade stöd, eftersom de förutsätter en mycket komplicerad lagstiftning och då blir enkelheten, förutsebarheten och rättssäkerheten i beskattningen lidande. Beskattningen bör snarare bibehållas som beskattning och stödåtgärderna genomföras som separata, självständiga åtgärder i relation till beskattningen. Ett övergripande beslut bör därför fattas med noggrant övervägande av om en utvidgning av energiskattesystemet verkligen behövs eller inte eller om stöden snarare bör verkställas som investeringsstöd eller verksamhetsstöd utan sammankoppling med energibeskattningen.

Utskottet anser att frågan om energiproduktionsstöd bör betraktas som en helhet. Det bör utredas vilken form av produktion som behöver stöd och vilket slag av stöd som bäst motsvarar olika fiskala, miljövårdsrelaterade och energipo-

litiska behov. I denna övergripande lösning ingår också frågan om hur stödbestämmelserna fungerar i praktiken och hur de ställer sig till gemenskapens regelverk om statligt stöd.

I den nuvarande skattesatsen för torv finns en rad högst olika faktorer invägda. I accis på torv, stenkolk och naturgas tas bara tilläggsaccis ut utifrån bränslets kolhalt. Skattesatsen för torv är betydligt lägre än den vore uträknad på enbart kolhalten. Denna åtgärd avser att värna torvens konkurrenskraft i relation till andra bränslen. Den låga skatten på torv har samtidigt avsett att främja användningen av ved, som över huvud taget inte är skattebelagd. Vidare är det värt att notera att accis inte behöver betalas vare sig på torv eller något annat bränsle (t.ex. stenkolk, naturgas) om de används för elproduktion.

I utlåtandena till utskottet har bland annat föreslagits en större skatteåterbäring för el som producerats med ved. Utskottet påpekar att stödet i princip utgår från att el produceras av ved och används inom industrin, vilket betyder att stödbeloppet är bundet vid industrins elskattesats på 2,5 p/kWh. En lägre momssats har också föreslagits. Men enligt vad utskottet har erfarit är detta inte möjligt på grund av gemenskapslagstiftningen. Vidare har det föreslagits att skattegränsen för stycketorv skall höjas till 25 000 MWh eller alternativt att användningen av torv som bränslekomplement skall vara skattefri. Sänkningar och graderingar av skatten skapar neutralitetsproblem. Utskottet menar att de fiskala problemen med gemensam användning av ved och torv bör lösas.

Trafikbeskattningen

I redogörelsen framkastas höjd bränslebeskattning som ett alternativ. Utskottet tror inte att det skulle minska koldioxidutsläppen i betydande grad och för hushållen skulle det definitivt ha ogynnsamma effekter.

I sitt betänkande FiUB 4/2001 rd (RP 197/2000 rd) om ändring av bilskattelagen har finansutskottet behandlat frågor som tangerar trafikbeskattningen.

I betänkandet uppmanar finansutskottet till en snabb totalrevidering av bilbeskattningen i enlighet med regeringsprogrammet så att förnyelsen av bilparken påskyndas genom en ändring av trafikbeskattningens struktur där miljökonsekvenserna, i synnerhet bränsleförbrukningen och trafiksäkerhetsfrågorna, beaktas i större utsträckning än tidigare.

En del sakkunniga som finansutskottet har hört föreslår en utredning av möjligheterna att gradera bilbeskattningen. Enligt vad utskottet har erfarit ställer sig finansministeriet reserverat till en gradering av skatten med hänvisning till bristerna i den information som finns om bränsleförbrukningen i bilar av olika ålder.

Finansministeriet utreder som bäst hur beskattningen av bilköp och den årliga bilbeskattningen kunde utvecklas så att den i högre grad grundar sig på bränsleförbrukning eller utsläpp. Ett av problemen med att införa en skatt på bilköp eller användningen av bil är de stora bristerna i informationen om utsläpp när det gäller gamla bilar. Till exempel Fordonsförvaltningscentralen kan inte ställa fram heltäckande uppgifter om äldre bilars bränslekonsumtion eller utsläpp. Enligt utredning till utskottet pågår ett flertal forskningsprojekt på gemenskapsnivå för utredning av utsikterna för en miljöstyrd trafikbeskattning. I det sammanhanget bör det enligt utskottets mening också utredas till exempel hur användningen av etanol och rypsolja kunde främjas med fiskala metoder.

Åtgärder som miljöstrategin förutsätter beträffande energiproduktionen

Enligt redogörelsen finns det två slag av åtgärder som klimatstrategin förutsätter. Dels finns det åtgärder som direkt avser att reducera utsläppen av växthusgaser, dels andra åtgärder som inte har en reducering av utsläppen som huvudsakligt syfte men som stöder dem. Energiproduktionen och energiförbrukningen ger upphov till merparten av växthusgaserna men utgör olika stora delar av helheten. Industrin, som förbrukar omkring hälften av all energi och elektricitet i Finland, alstrar energin huvudsakligen i stora

enheter. Hushållens energikonsumtion består däremot av flera mindre delar. Därför varierar också åtgärderna inom dessa sektorer i hög rad till storleksklass och antal, även om de alla är viktiga med tanke på helheten.

Enligt redogörelsen är det viktigast att reducera den koldioxid som härstammar från fossila bränslen och torvförbränning, men också andra utsläpp av växthusgaser måste åtgärdas. På denna punkt är det viktigt att minska metanutsläppen från soptipporna, vidta behövliga åtgärder inom jordbruket, minska mängderna metan och dikväveoxid i förbränningsprocesserna och åtgärda så kallade nya gaser.

Finansutskottet anser att energitillförseln måste diversifieras och styras i en sådan riktning att det uppkommer mindre växthusgaser, bland annat genom att gynna användningen av förnybar energi och styra besluten om eltillförseln. Frågan om elimport är helt central med tanke på de nationella åtgärderna. Den avgör också i stor utsträckning den nationella klimatstrategins internationella trovärdighet. Finansutskottet har den uppfattningen att det inte är motiverat att bygga klimatstrategin på en omfattande elimport och att det inte heller tar hänsyn till de befintliga realiteterna. Men ändå bör elimporten inte inskränkas, menar utskottet. Finländska aktörer kan omöjligt bygga sin ekonomiska verksamhet på importerad el i en situation där den gemensamma marknaden i centrala delar förvandlas till elimportör. Enligt utredning till utskottet är våra grannländer Sverige och Norge elimportörer under normalvattenår. Kyotoåtagandena kan också minska dessa länders intresse för att producera exportel. Därför bör Finland enligt utskottets mening inte öka sitt beroende av andra länder för energiförsörjningen.

Enligt erhållen utredning utgår de tillgängliga storskaliga alternativen från separat elproduktion med hjälp av kärnkraft eller naturgas. När det gäller kärnkraft behandlar regeringen som bäst Industrins Kraft Ab:s ansökan om ett principbeslut om byggtillstånd. Utskottet framhåller att riksdagen inom en nära framtid tar ställning till kärnkraftsfrågan utifrån kärnenergilagen. Finansutskottet förutsätter att klimat-

strategin inte utesluter någon tekniskt och ekonomiskt genomförbar produktionsform som tar hänsyn till miljömålsättningen i valet av elproduktionsalternativ och talar samtidigt för en bred användning av inhemska biobränslen.

I de sakkunnigbedömningar som utskottet mottagit framhålls att den framtida prisutvecklingen är särskilt problematisk när det gäller naturgasalternativet. Detta beror på att Finland i praktiken i framtiden i rätt stor utsträckning är beroende av en enda naturgasleverantör. Därför bör Finland aktivt arbeta för en utveckling av ett internationellt naturgasnätverk. I det sammanhanget är det viktigt att till exempel det nordiska gasnätverket kopplas ihop till ett övergripande nätverk inom ramen för energiprojektet TEN. Efterfrågan på naturgas förväntas öka kraftigt i Europa under detta årtionde och öka trycket på en höjning av gaspriset, men vad det betyder i siffror kan inte anges på detta stadium. Enligt vissa experter kommer prisstegringen på naturgas att förbättra de förnybara inhemska energikällornas konkurrenskraft.

Naturgasalternativet är problematiskt inte bara på grund av prisrisken utan också med tanke på försörjningssäkerheten, för enligt detta alternativ vore eltillförseln i Finland kring 2010 till 40 procent beroende av rysk gas och importerad rysk el. Enligt vissa sakkunnigutlåtanden uppskattas kostnaderna för en nedkörning av kolkraften totalt ligga rentav miljarder över det som uppskattas i redogörelsen.

Målnivån och de föreslagna åtgärderna i redogörelsen utgår från antaganden som är helt centrala med tanke på samhällsekonomin och energihushållningen. I bakgrundskalkylerna ingår också en rad känslighetsanalyser av vilken effekt ändringar i olika utgångspunkter har för den målsatta nivån. En snabbare ökning inom den energiintensiva industrin skulle till exempel höja målnivån för reducerade utsläpp med omkring fyra miljoner ton. Vissa sakkunniga ser det som en brist i redogörelsen att man inte där på något sätt till exempel räknar med en snabbare industriell tillväxt, ekonomisk tillväxt eller prisökning på naturgas än beräknat. För alla dessa sektorer anger redogörelsen mycket för-

siktiga tillväxtsiffror. Högre tillväxtsiffror skulle göra det ännu svårare att nå målet och höja kostnaderna.

Utskottet anser att forskningen och utvecklingen av förnybara energikällor och deras konkurrenskraft måste tryggas oberoende av vilket grundläggande alternativ som väljs för energiproduktionen. Detta betyder att användningen av ved och torv samt vatten- och vindkraft måste utvecklas i stor och bred skala. Detta förutsätter också att samhället ökar sitt stöd och riktar in det framför allt på utveckling av den behövliga tekniken, som spelar en stor roll för vår exportindustri. I det sammanhanget bör den gemensamma regionala produktionen av el och värme uppmärksammas alldeles särskilt. Detsamma gäller utveckling av energiteknologi inte minst i samband med användningen av fossila bränslen.

Utskottet framhåller hur viktigt det är att öka användningen av biobränslen, framför allt lokalt. Torven kommer också i framtiden att utgöra ett viktigt led i energiförsörjningen i och med att den är helt oumbärlig i samband med användningen av vedbaserat bränsle och samhällsavfall.

Samhällsstruktur och byggande

Det typiska för den regionala strukturen under de senaste tio åren har varit att bosättningen koncentreras till tillväxtcentra och att befolkningen i glesbygden samtidigt minskar. Å andra sidan har den interna samhällsstrukturen i tillväxtcentra splittrats och bostäder och arbetsplatser har förlagts över ett allt större område. Spridningen förväntas fortsätta. Den spridda samhällsstrukturen ökar koldioxidutsläppen bland annat på grund av ökad trafik. Också uppvärmningen ger upphov till utsläpp eftersom det finns allt fler byggnader som inte omfattas av ett fjärrvärmenät. Bland annat av denna orsak beräknas utsläppen av växthusgaser från bostadsbyggnader öka med omkring 30 procent från 1998 till 2010, om den nuvarande utvecklingen fortsätter i samma riktning.

Utskottet omfattar redogörelsen på den punkten att markanvändningsplaneringen bör ha som centralt mål att skapa en mera enhetlig samhälls-

struktur. För att reducera koldioxidutsläppen är det viktigt att göra samhällsstrukturen i tillväxtcentren mera kompakt och den vägen få ner utsläppen från uppvärmning och trafik. Enligt utskottets mening är det helt centralt att kollektivtrafiken utvecklas och bostadsområdena förläggs inom räckhåll för goda kollektivtrafiktjänster, speciellt spårtrafiken. Planläggning av områden utanför den övriga samhällsstrukturen för byggande bör inte gynnas i markanvändningsplaneringen. I linje med regeringsprogrammet bör också ett människonära, tätt småhusbyggande gynnas. Det är också viktigt att utveckla samhällsstrukturen på landsbygden och att sörja för små byars livskraft. Men när det gäller att kontrollera klimatförändringen och få ner koldioxidutsläppen spelar utvecklingen av samhällsstrukturen i tillväxtcentra och anknytande beslut en väsentlig roll.

I samband med utfrågningen av sakkunniga har en sådan metod för att skapa en mera kompakt samhällsstruktur framkastats att rätten att dra av kostnaderna för arbetsresor i inkomstbeskattningen bör begränsas. Utskottet ser planläggning och bostadspolitiska åtgärder som primära metoder att få till stånd en enhetlig samhällsstruktur. Inskränkningar i rätten att dra av kostnaderna för arbetsresor kan inte anses vara förenliga med de sysselsättnings- och arbetskraftspolitiska målen.

Utskottet vill fästa större uppmärksamhet vid lågenergibyggnader. Energieffektivt byggande sänker boendekostnaderna i och med att det förbrukas mindre uppvärmningsenergi, el och vatten, och förnybara energikällor kan utnyttjas effektivt.

Miljöministeriet bereder som bäst strängare energibestämmelser för allt nybyggande. I det sammanhanget bör det ses till att bestämmelserna inte leder till ökade fukt- och mögelskador eller andra typer av skador.

Byggnadsbeståndet i Finland har huvudsakligen uppstått under de senaste tre decennierna och nyproduktionen har spelat en relativt obetydlig roll med tanke på energisparande åtgärder. Byggnadsbeståndet förnyas i mycket långsam takt, med bara 0,5 procent per år. Åtgärder

inom nybyggandet verkar först på sikt och därför bör en ombyggnad av det gamla byggnadsbeståndet i energisnålare riktning uppmärksammas alldeles särskilt. Ombyggnadskostnaderna är ofta så höga att det inte alltid finns ekonomiska möjligheter till det.

Utskottet talar för effektivare energiekonomiska reparationer och främjad användning av förnybara energikällor, som solenergi och jordvärme. Samtidigt bör ändamålet med reparationsbidragen utvidgas så att bidragen också kan beviljas för energiekonomiska reparationer, däribland omläggning av uppvärmningen så att den bygger på förnybar energi. Bidragsbehovet är fortfarande mycket stort för projekt som gynnar äldrebefolkningens möjligheter att bo kvar hemma. Det är absolut nödvändigt med en avsevärd höjning av bidragsanslagen för att bidragen för energiekonomiska reparationer, installering av hissar och andra reparationer skall spela en verklig roll i praktiken.

Utskottet menar att det är viktigt med information som kan påverka boendebeteendet. Till exempel små förändringar i anknytning till avfallshanteringen och elförbrukningen kan ge betydande resultat på riksplanet.

Trafikutsläpp och trafikinvesteringar

En betydande del av koldioxidutsläppen uppkommer i trafiken. Till exempel trafiken i huvudstadsregionen orsakar årligen koldioxidutsläpp på omkring 890 000 ton. Enligt redogörelsen förväntas regiontrafiken och trafikutsläppen öka kännbart fram till 2010. Trafikarbetet beräknas öka med totalt inemot 66 procent från 1990 till 2010 när det gäller persontrafiken inom regionerna. Merparten av trafikarbetet (99 procent) består av personbilsresor. Med oförändrade specifika utsläpp från fordonen beräknas utsläppen av växthusgaser öka med 65 procent från 1990 till 2010. Med beaktande av utvecklingen i fordonsteknologin beräknas ökningen ligga kring 32 procent.

Enligt utskottets mening är det viktigt att olika trafikformers miljökonsekvenser följs upp och beaktas i de trafikpolitiska besluten. Trafik-

politiken bör ge sitt starka stöd åt minde miljöskadliga trafikformer, som järnvägs- och vatten- trafik. De logistiska strukturerna bör utvecklas så att järnvägarna och vattentrafiklederna i största möjliga utsträckning kunde utnyttjas för transporter i synnerhet inom industrin. Utskottet hänvisar till betänkandet om årets budget och konstaterar att det behövs fler jämförande utredningar om olika transportformers miljökonsekvenser till grund för de trafikpolitiska besluten.

Utskottet omfattar redogörelsen på den punkten att det behövs mera resurser för att höja nivån på kollektivtrafikservicen på det lokala planet, anpassa trafikförbindelser och olika trafikformer och utveckla systemen med regionbiljetter. Vidare är det viktigt att förbättra möjligheterna att använda kollektivtrafikbiljetter, som bekostas av arbetsgivaren, vilket också framhålls i betänkandet om årets budget. Utskottet ser det som särskilt viktigt att infrastrukturella investeringar också riktas till kollektivtrafiken, framför allt spårvägstrafiken. Besluten om spårvägstrafiken i huvudstadsregionen spelar en central roll med tanke på utsläppen. Utskottet hänvisar till sina tidigare ställningstaganden, där det påskyndat projekt som har bland annat med Marjabanen och västmetron att göra. Båda två är högst motiverade med tanke på kollektivtrafiken i huvudstadsregionen. De är också viktiga för utvecklingen av samhällsstrukturen i och med att de hjälper till att styra bostadsbyggandet till områden som omfattas av kollektivtrafik, inte minst spårvägstrafiken.

När det gäller bränslepolitiken är det viktigt att avsätta resurser för utveckling och användning av biobränslen. Genom användningen av biobränslen är det framför allt på längre sikt möjligt att reducera koldioxidutsläppen.

Utlåtande

Finansutskottet anför vördsamt som sitt utlåtande

att miljöutskottet bör beakta det som sägs ovan.

Helsingfors den 18 maj 2001

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Maria Kaisa Aula /cent
vordf. Kari Rajamäki /sd
medl. Olavi Ala-Nissilä /cent
Pirjo-Riitta Antvuori /saml
Matti Huutola /vänst
Seppo Kääriäinen /cent
Reijo Laitinen /sd (delvis)
Markku Laukkanen /cent (delvis)
Hanna Markkula-Kivisilta /saml
(delvis)
Tuija Nurmi /saml
Mauri Pekkarinen /cent (delvis)
Virpa Puisto /sd

Ola Rosendahl /sv
Matti Saarinen /sd
Anni Sinnemäki /gröna
Sakari Smeds /fkf
Irja Tulonen /saml (delvis)
Marja-Liisa Tykkyläinen /sd
Jukka Vihriälä /cent
ers. Kari Kantalainen /saml (delvis)
Riitta Korhonen /saml
Pekka Kuosmanen /saml (delvis)
Hannes Manninen /cent (delvis)
Pirkko Peltomo /sd (delvis)
Jussi Ranta /sd (delvis).

Sekreterare vid behandlingen i delegationerna var

utskottsrådet Arvo J. Kämppi
utskottsrådet Alpo Rivinoja

utskottsrådet Hellevi Ikävalko.